ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally, JUDr. Marie Turkové, JUDr. Petra Průchy a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **S. N.,** proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, č. j. 56 Az 112/2010 - 29,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 4. 2011, č. j. 56 Az 112/2010 - 29, zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 8. 9. 2010, č. j. OAM-268/ZA-14-ZA10-2010, kterým žalobkyni nebyla podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu č. 325/1999 Sb. udělena mezinárodní ochrana. Podle soudu lze účastníku řízení ustanovit zástupce z řad advokátů, pokud byl podán takový návrh, je-li to třeba k ochraně zájmů účastníka a jsou-li splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a to i když je řízení od soudních poplatků osvobozeno. Žalobkyně podáním ze dne 9. 2. 2011 požádala o ustanovení zástupce. Soud ji proto přípisem ze dne 18. 2. 2011 vyzval, aby v 15 denní lhůtě předložila vyplněný formulář potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a aby sdělila, jakým způsobem a v jaké výši platí nájem ubytovateli či pronajímateli a jak si opatřuje finanční prostředky na svou výživu a ošacení. Dále byla žalobkyně vyzvána, aby svá tvrzení prokázala listinnými důkazy. Současně byla poučena, že pokud výzvě nevyhoví, soud návrh zamítne. Podle soudu byla uvedená výzva doručena žalobkyni podle § 50 odst. 1 občanského soudního řádu dne 22. 2. 2011. Žalobkyně nicméně ve stanovené lhůtě na tuto výzvu nereagovala a

neprokázala, že jsou u ní dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, resp. pro ustanovení zástupce. Tím nesplnila jednu z podmínek pro ustanovení zástupce, a proto soud její návrh zamítl.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost. V ní uvedla, že soud neustanovil zástupce proto, že ve stanovené lhůtě nevyplnila formulář, který měl zjistit její osobní, majetkové a výdělkové poměry. K tomu stěžovatelka konstatovala, že jako účastník řízení o udělení mezinárodní ochrany nemůže v České republice pracovat a nemá žádný jiný příjem. V České republice nemá ani žádný movitý či nemovitý majetek. Podle stěžovatelky soud nemusel zkoumat její finanční a další poměry, neboť ty plynou z povahy a logiky věci. Stěžovatelka jako žadatelka o azyl má nárok za zákonem stanovených podmínek pouze na kapesné, případně další finanční příspěvky. Nicméně jako žadatelka o azyl nemá nárok na dávky státní sociální podpory a dávky v hmotné nouzi. To všechno měl podle stěžovatelky soud posoudit, aniž by zkoumal její osobní, majetkové a další poměry. Stěžovatelka totiž splňuje předpoklady pro ustanovení zástupce z povahy věci. To je dáno i tím, že je přímo podle § 11 odst. 2 písm. ch) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“), osvobozena od soudních poplatků. Tím splňuje jednu z podmínek pro ustanovení zástupce uvedenou v § 35 odst. 8 soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Nad to poznamenala, že je cizinka bez právnického vzdělání, takže je splněna i zbývající podmínka pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2011, č. j. 56 Az 112/2010 - 29, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Podle Nejvyššího správního soudu v řízení o kasační stížnosti proti usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce by trvání na zastoupení stěžovatelky advokátem znamenalo pouze řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publikovaný pod č. 486/2005 Sb. NSS či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, dostupný na www.nssoud.cz). V dané věci je tedy kasační stížnost projednatelná, i když stěžovatelka není v řízení před Nejvyšším správním soudem zastoupena zástupcem z řad advokátů.

Nejvyšší správní soud neshledává důvodnou stěžovatelčinu námitku, podle níž jsou v jejím případě splněny podmínky pro ustanovení zástupce. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Od soudních poplatků může být na vlastní žádost osvobozen usnesením předsedy senátu účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky (§ 36 odst. 3 věty první s. ř. s.). Z uvedených ustanovení jasně vyplývá, že pro ustanovení advokáta musí být splněny následující podmínky. Jednou je existence návrhu na ustanovení zástupce. Dalšími je splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků u účastníka řízení a nezbytnost ustanovení zástupce k ochraně práv účastníka.

Ačkoliv je stěžovatelka v dané věci podle § 11 odst. 2 písm. ch) zákona o soudních poplatcích od soudních poplatků osvobozena, tato skutečnost ještě sama o sobě a bez dalšího neznamená splnění jedné z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Ostatně předmětné ustanovení hovoří o předpokladech k osvobození od soudních poplatků (které jsou dány v § 36 odst. 3 s. ř. s.) a nikoliv o již nastalém osvobození od soudních poplatků. Soud proto musí posuzovat, zda jsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků v konkrétních případech, tedy i v případech, kdy je jinak účastník řízení obecně od soudních poplatků osvobozen přímo ze zákona. Nejde o logický rozpor, nýbrž o proces ustanovení zástupce, který je mj. odvislý od konkrétních poměrů účastníka řízení. V opačném případě by se z rozhodování o ustanovení zástupce vytratil prvek konkrétnosti a individualizace. Ostatně i podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz, „*přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. může totiž předseda senátu ustanovit navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, na návrh zástupce. Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení. Podstatou osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu.*“. Nejvyšší správní soud v daném ohledu shrnuje, že krajský soud postupoval správně, když zjišťoval osobní, majetkové a výdělkové poměry stěžovatelky v rámci posouzení splnění podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s., ačkoliv je stěžovatelka přímo ze zákona od soudních poplatků osvobozena.

Podle Nejvyššího správního soudu se stěžovatelka také mýlí v tom, z jakých důvodů krajský soud jejímu návrhu na ustanovení zástupce nevyhověl. Nejvyšší správní soud se neztotožňuje se závěrem stěžovatelky, že její návrh na ustanovení zástupce byl zamítnut s ohledem na to, že nevyplnila požadované potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Ostatně tento závěr ani z odůvodnění rozhodnutí soudu nevyplývá. Podle něj naopak důvodem pro zamítnutí stěžovatelčina návrhu na ustanovení zástupce byla skutečnost, že nijak nereagovala na výzvu soudu, aby jednak předložila zmiňované potvrzení a jednak aby uvedla, z čeho hradí náklady na uspokojení svých životních potřeb. Soudu totiž byla zřejmá skutečnost, kterou stěžovatelka uvedla již v žádosti o ustanovení zástupce, tedy, že nemá finanční prostředky, nemá žádné příjmy a že je žadatelkou o azyl. Stěžovatelka se nicméně, ačkoliv má hlášené místo pobytu v Pobytovém středisku K. n. O., fakticky dlouhodobě zdržuje na soukromé adrese, jak vyplývá z její evidenční karty založené na č. l. 24 soudního spisu. Proto soudu vznikly důvodné pochybnosti o úplnosti jejího tvrzení, resp. soud pokládal za nutné, aby stěžovatelka uvedla, z čeho tedy hradí náklady na živobytí a bydlení. Na tuto výzvu však stěžovatelka nijak nereagovala.

V případě žadatelů o azyl jsou sníženy možnosti jejich výdělků. To však zcela nevypovídá o jejich skutečných majetkových a osobních poměrech, které je tak třeba vždy v konkrétním případě zjistit. Stěžovatelka však zůstala u velmi obecných tvrzení, které k výzvě soudu blíže nespecifikovala. Přitom podle rozsudku Nejvyššího správního soudu

ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publikovaného pod č. 1962/2010 Sb. NSS, *„účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.*“. Ačkoliv závěry uvedeného rozhodnutí se vztahují na problematiku osvobození od soudních poplatků, nelze přehlédnout, že jednou z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. je právě splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z toho důvodu lze uvedený judikát vztáhnout i na nyní posuzovanou věc a vycházet z toho, že žadatel o ustanovení zástupce je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrů.

Stěžovatelka tedy, ač řádně poučena, neposkytla krajskému soudu vyžadovanou součinnost, v důsledku čehož mu neumožnila zjistit, zda jsou u ní dány předpoklady k osvobození od soudních poplatků. Na tom nic nemění skutečnost, že v řízení o kasační stížnosti stěžovatelka dále uvedla, že nemá žádné příjmy, nepodniká, není příjemcem dávek, nemá nemovitý majetek, vlastní věci denní potřeby a ošacení, nemá motorové vozidlo, cennosti a úspory, přičemž nemá manžela, dluhy ani žádnou vyživovací povinnost. I nadále totiž zůstává nevyjasněná otázka, z čeho stěžovatelka čerpá finanční prostředky pro uspokojování svých základních a životních potřeb a především z čeho hradí náklady na bydlení na soukromé adrese. Stěžovatelka tak ani v řízení o kasační stížnosti neobjasnila základní skutečnosti potřebné pro učinění závěru, že nemá dostatečné prostředky a splňuje tak předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, což je jedna z podmínek pro ustanovení zástupce, jak již bylo zmíněno.

Dále stěžovatelka namítá, že splnila další podmínku pro ustanovení zástupce, neboť je cizinkou bez právnického vzdělání a ustanovení zástupce je třeba k ochraně jejích práv. Důvodnost této námitky však Nejvyšší správní soud nemůže posoudit, neboť krajský soud neshledal naplnění jedné z kumulativně stanovených podmínek pro ustanovení zástupce, a proto se již nezabýval otázkou splnění této další podmínky.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 120 a § 60 odst. 1 s. ř. s., neboť neúspěšné stěžovatelce náhrada nákladů řízení nepřísluší a žalovanému v souvislosti s řízením o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. srpna 2011

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu